

УДК: 316.647.5: 351.74 (477)

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2021-77-4-185-191>

Мухіна Галина Вікторівна,
кандидатка педагогічних наук, доцентка
(Донецький державний університет
внутрішніх справ, м. Маріуполь)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8866-794X>

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК СКЛАДНИК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ТА ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ

У статті окреслено проблему формування толерантності як складника компетентності майбутніх поліцейського та поліцейської, визначено поняття та структурні компоненти толерантності. Розглянуто толерантність як одну з найважливіших якостей та загальнокультурних компетенцій особистості, яка найбільш ефективно формується на основі певної моделі навчання. Акцентовано увагу на структурній моделі як зрізі освітнього процесу, з'ясовано компоненти структурної моделі: цільовий, стимулювально-мотиваційний, змістовий, процесуальний, контрольно-регулювальний, оцінно-результативний. Подано стислу характеристику основних складників освітнього процесу в контексті теми дослідження: цільового, стимулювально-мотиваційного, змістового.

Ключові слова: толерантність; професійна компетентність; ефективність; професіоналізм; структура толерантності; навчання.

Постановка проблеми. Формування громадянського суспільства передбачає передусім створення умов для всебічного розвитку людини як унікальної цілісної особистості, яка розвивається в процесі активної самореалізації свого творчого потенціалу в системі взаємодії з іншими людьми. Толерантність як здатність до соціальної взаємодії, що реалізована в обміні діяльністю, інформацією, досвідом, здібностями, уміннями, навичками, має особливе значення, оскільки є соціально-культурною необхідністю, ціннісною установкою, що дає змогу існувати громадянському суспільству. Безсумнівно, маючи на меті формування українського громадянського суспільства, реформування правоохоронних органів України є важливим кроком на шляху до поставлених цілей. Одним із вирішальних чинників, що сприяє ефективному професійному становленню фахівця, який працює в системі професійних відносин «людина – людина», є рівень його толерантності, що вказує не тільки на морально-емоційну культуру особистості, а й на її світоглядно-пізнавальну позицію.

Аналіз теоретичного підґрунтя сучасних підходів досліджуваної проблеми дає підстави припустити, що толерантність майбутніх поліцейського та поліцейської є необхідним складником їх професійної компетентності, рисою, яка визначає характер і специфіку взаємовідносин працівника поліції з громадою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему толерантності ґрунтовно досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: теоретичні аспекти формування толерантності (Д. Алмонд, А. Асмолов, В. Бабкін, Н. Гасанов, В. Горбатенко, Л. Гумільов, А. Зимбуля, В. Золотухін, У. Еко, Дж. Локк, Н. Луман, В. Лекторський, Н. Круглова, І. Оніщенко та ін.); місце толерантності в системі ціннісно-цільових пріоритетів освіти (І. Бех, М. Бубер, Б. Гершунський, В. Калошин, М. Карандаш, Н. Кузьміна, А. Реан, О. Троїцька та ін.); толерантність в аспекті соціальної цінності в молодіжній свідомості (О. Батуріна, Т. Білоус, С. Вершовський, В. Гинецинський, О. Грива, О. Зарівна,

І. Жданова, О. Пугачова, О. Рибак, В. Шалін, О. Швачко та ін.); формування толерантності у структурі значущих властивостей на основі компетентнісного підходу (І. Агапов, Г. Селевко, В. Шепель, С. Шишов та ін.).

Питання толерантності в діяльності поліції в наукових доробках розглядають переважно в контексті спілкування поліцейських із населенням (Н. Афанасьєва, І. Ващенко, Л. Вовенарг, О. Євдокімова, В. Литвин, Я. Пономаренко, Ф. Хміль, Ю. Шрейдер, Р. Шрейдер та ін.).

Загалом спектр наукових пошуків вивчення особистості поліцейського та поліцейської наразі є досить різноманітним. Він охоплює майже всі складники їхньої професійної підготовки, проте низка актуальних і практично значущих проблем у цій сфері потребує подальшої розробки, зокрема розгляд значущості формування толерантності як складника професійної компетентності майбутніх поліцейського та поліцейської.

Метою статті є спроба обґрунтувати толерантність як складник професійної компетентності поліцейського й поліцейської та з'ясувати, яку саме роль відіграє вища освіта у формуванні толерантності.

Виклад основного матеріалу. Термін «толерантність» є складним багатопрофільним поняттям, яке знаходиться на перетині інтересів різних наук. Багатозначність та багатовимірність цього поняття робить його досить загальним і малодоступним для наукового дослідження, а також для розробки педагогічних методик формування толерантності в майбутніх фахівця та фахівчині. Незважаючи на розмаїття підходів до окресленого поняття, у наукових студіях доводиться стикатися з остаточною невизначеністю вживаної термінології щодо поняття «толерантність», тому з'ясування суті толерантності вимагає звернення до довідкової літератури.

У філософських джерелах поняття «толерантність» визначено як: «ознаку невпевненості в собі й усвідомлення надійності особистих позицій, ознаку відкритого для всіх ідейного впливу, який не боїться порівнянь з іншими поглядами й не уникає духовної конкуренції» [17, с. 457]; «термін, що ним позначають доброзичливе або принаймні стримане ставлення до індивідуальних та групових відмінностей (релігійних, етнічних, культурних, цивілізаційних)» [16, с. 642]; «різновид відносин між суб'єктами взаємодії, що мають різні погляди, уявлення, позиції тощо, який проявляється в доброзичливості, повазі, терпимості чи стриманому ставленні один до одного» [15, с. 406]; «терпимість до іншого світогляду, способу життя, поведінки, звичаїв тощо» [12, с. 356].

Психологічна та педагогічна науки подають широке тлумачення поняття «толерантність», а саме як «характеристику особистості, що проявляється в терпимості до різних поглядів, чужих думок, зовнішніх впливів, у витривалості щодо несприятливих емоційних чинників, у психічній стійкості за наявності фрустраторів і стресорів» [13]; «відсутність або ослаблення реагування на який-небудь несприятливий фактор у результаті зниження чутливості до його впливу [19, с. 545]; «терпимість, спокійне ставлення до різноманітних варіацій світогляду, поведінки й внутрішнього стану людей, навіть якщо іншій людині подібні особливості не притаманні» [10, с. 361]; «терпимість до чужих думок і вірувань» [14, с. 332]; особистісну якість, ознаку гуманної людини або один із принципів гуманістичного виховання [6, с. 912].

Варто погодитися з думкою А. Фурмана та О. Шаюк, що наведена в наукових студіях різноманітність визначень поняття «толерантність» указує на те, що воно потребує комплексного аналізу та прискіпливого міждисциплінарного вивчення і як явище-риси, і як категорія сучасного філософсько-наукового дискурсу [18, с. 32].

Цікавим є науковий підхід Г. Гайдук, яка виокремлює два основних психологічних значення цього поняття: по-перше, толерантність слід розглядати як феномен міжособистісного спілкування, який свідчить про здатність комунікатора бути терпимим до індивідуальних особливостей партнера, приймати його таким, яким він є; по-друге,

зважати на особливості організації індивідуальної поведінки людини у складних чи несприятливих умовах професійної діяльності або життєдіяльності, і в такому разі толерантність слід тлумачити як здатність протистояти, витримувати, а можливо, й не помічати несприятливі зовнішні впливи, власні стани, перешкоди з боку інших [3].

Уважаємо, що особливу увагу потрібно звернути на такий складник особистісного потенціалу, як толерантність до невизначеності. Толерантність до невизначеності дає змогу індивіду сприймати невизначені життєві ситуації як потенційно позитивні, розвиває здатність успішно протистояти станам конфлікту й напруженості, що неминуче виникають в амбівалентних ситуаціях, ефективно працювати в умовах надходження суперечливої інформації [3, с. 27].

У межах нашого дослідження дефінуємо «толерантність» як характеристику особистості, що проявляється в терпимості до різних поглядів, чужих думок, зовнішніх впливів, у витривалості щодо несприятливих емоційних чинників, у психічній стійкості за наявності фрустраторів і стресорів.

Аналіз наукових праць Н. Асташової, А. Батаршова, О. Гриви, О. Садохіна, Г. Солдатової, Л. Шайгерової та інших дає підстави стверджувати, що толерантність можна розглядати як одну з професійно важливих якостей фахівця, «особливо коли йдеться про його систему професійних відносин «людина – людина», де досить часто необхідно бути зразком упевненості у своїх позиціях, відсутності страху порівняння з іншими, страху втрати особистої унікальності, відкритості до змін, до наставництва, уміння завжди бачити шляхи особистого зростання тощо» [3, с. 33].

Толерантність, на наш погляд, повинна бути неодмінним атрибутом професійної діяльності та невід'ємною частиною професійної компетентності працівника та працівниці Національної поліції України. Професійною компетентністю вважаємо не тільки професійні, функціональні знання, а й наявність практичних умінь і навичок, які формуються в результаті певного досвіду і стають запорукою конкурентоспроможності фахівця. Тому поділяємо позицію А. Маркової, яка тлумачить професійну компетентність як психічний стан, що надає можливість діяти самостійно та відповідально; це здатність і вміння виконувати певні трудові функції [8, с. 345].

На думку В. Ягупова, професійну компетентність фахівця можна визначати як складне інтегральне, інтелектуальне, професійне й особистісне утворення, де ефективність професійної діяльності безпосередньо залежить від рівня теоретичної, практичної та психологічної підготовленості до неї, особистісних, професійних, індивідуально-психічних якостей, сприйняття цілей, цінностей, змісту й особливостей цієї діяльності [20].

Зважаючи на зазначене, важливо звернути увагу на складові елементи професійної компетентності. До компонентного складу професійної компетентності поліцейського входять не тільки пізнавальна та психолого-педагогічна компетентності, а й особистісно-індивідуальні якості особистості. Особистісно-індивідуальні якості, як уважає О. Борисюк, охоплюють мотиваційні й емоційно-вольові складники, які є сукупністю професійно спрямованих переконань, цінностей, потреб, вольових рис, мотивів професійної діяльності, уміння досягати поставленої мети під час виконання професійних завдань [1].

Специфічною особливістю професійної діяльності поліцейського та поліцейської є те, що ця діяльність відбувається в умовах, які характеризуються певним ступенем невизначеності: непередбачуваністю ситуацій спілкування з різними категоріями громадян, неявно вираженими ознаками належності до тієї чи іншої культурної спільноти, субкультурної групи тощо.

Слушною є думка Ю. Липовець, що вияви толерантності, які завжди співзвучні з повагою прав людини, означають нетерпимість до соціальної несправедливості, визнання того, що люди відрізняються одне від одного расовою приналежністю, національністю, статтю, поведінкою і переконаннями, мають право жити у світі та зберігати свою індивідуальність [7].

Закцентуємо увагу й на тому, що толерантність є універсальною цінністю, одним із інструментів формування довіри населення до поліції, важливою умовою суспільної згоди та пошуків компромісного виходу з кризових ситуацій. Загальновідомим є той факт, що толерантність як особливість свідомості або особистісна риса не притаманна людині з моменту народження і може ніколи не з'явитися, не будучи спеціально сформованою.

Услід за Є. Балдановою, Є. Гребенець, О. Калач, Л. Николаєвою, О. Скрябіною, С. Толстіковою, Л. Яцевич та ін., наголосимо на важливості формування толерантності в майбутніх фахівців та фахівчинь, підкреслюючи наявність у молоді необхідного для формування цієї якості рівня психологічної зрілості та відзначаючи її вплив на успішність у сфері міжособистісного та професійного спілкування.

Для визначення шляхів формування толерантності у свідомості фахівців та фахівчинь як цілісного багатокomпонентного утворення необхідно використовувати системний підхід, ураховуючи основні складники педагогічного процесу, а саме: цільовий, змістовний, діяльнісний та результативний компоненти. Доцільно підтримати думку дослідниці М. Бикової, яка вважає, що формування толерантності буде проходити найбільш ефективно на основі певної моделі навчання, що спрямована на формування толерантних якостей особистості [11, с. 29].

Згідно з тлумаченням І. Зязюна, модель – це «штучно створений зразок у вигляді схеми, фізичних конструкцій, знакових форм чи формул, який, будучи подібним до досліджуваного об'єкта (чи явища), відображає і відтворює в більш простому вигляді структуру, властивості, взаємозв'язки та відношення між елементами цього об'єкта» [5].

В. Ягупов, характеризуючи структуру, динамічну й факторну моделі, вважає, що структурна модель є зрізом освітнього процесу в статистиці, який містить цільовий, стимулювально-мотиваційний, змістовий, процесуальний, контрольно-регулювальний, оцінно-результативний компоненти [9, с. 24].

Отже, з огляду на те, що система педагогічного процесу, яка створює сучасну модель навчання, – це передусім цілісна множина сукупності її основних складників, зробимо спробу надати стисло характеристику деяких складників навчального процесу в контексті теми дослідження, зокрема цільового, стимулювально-мотиваційного та змістовного.

Цільовим компонентом моделі (курсив мій. – Г. М.) навчання, яка спрямована на формування толерантності, має бути створення сприятливих умов для виявлення, ініціювання та використання індивідуального (суб'єктного) досвіду особистості щодо проявів толерантності та певного освітнього середовища, побудованого за принципами педагогіки толерантності, і насамперед готовність прийняти інших такими, якими вони є, і взаємодіяти з ними на засадах згоди й порозуміння.

Наступним структурним компонентом зазначеної вище моделі є *стимулювально-мотиваційний компонент* (курсив мій. – Г. М.). Цей компонент, на наш погляд, повинен охоплювати: мотивацію до більш глибокого вивчення запропонованого питання всіх учасників та учасниць педагогічного процесу; визначення рівня знань здобувачок та здобувачів щодо проблеми толерантності, стосунків між тими, що належать до різних соціальних та культурних груп, національностей, формування групової згуртованості на засадах толерантності тощо.

Зміна цільової орієнтації навчання зміщує акценти й у *змістовому компоненті навчання* (курсив мій. – Г. М.), оскільки в освітньому процесі головним системоутворювальним елементом постає зміст навчання (навчальний матеріал, який втілює цілі навчання). Уважаємо за необхідне спрямувати зміст навчання певних дисциплін (наприклад, філософських, психологічних, етичних тощо) на задоволення екзистенційних потреб людини, тобто потреб у встановленні стосунків, ідентичності, системи поглядів тощо, та на формування етнічної самосвідомості особистості, культури міжнаціональних відносин, толерантності та ін. Основою отримання знань щодо норм та

правил толерантної поведінки можуть бути різноманітні джерела, зокрема слово педагога та педагогині, їхній особистий приклад, приклад інших людей, цікава книга, фільм, стаття в журналі, нестандартні педагогічні ситуації тощо [11, с. 30].

Отже, у межах досліджуваної теми увагу було зосереджено тільки на окремих структурних компонентах моделі навчання, яка, на наш погляд, може підвищити ефективність формування толерантності як бази професійної компетентності майбутніх фахівця та фахівчині. Водночас для подальшого вивчення умов формування толерантності потрібно надати характеристику й інших структурних компонентів моделі навчання, зокрема процесуального, контрольно-регулювального, оцінно-результативного.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Під час дослідження здійснено теоретичний аналіз проблеми формування толерантності майбутніх фахівців та фахівчинь. На підставі визначення сутності поняття «толерантність» у різних науках зроблено спробу описати його як психолого-педагогічне явище. Толерантність, на нашу думку, є основою для формування професійної компетентності особистості. Процес реформування освітньої системи зумовлює необхідність упровадження нових підходів до професійної підготовки поліцейського та поліцейської сучасного типу, здатних ефективно здійснювати професійну діяльність в умовах середовища, яке постійно змінюється.

Комплекс зазначених чинників актуалізує проблему формування толерантності як певної моделі навчання. Толерантність, представлена у вигляді структурної моделі, а також стисла характеристика її окремих компонентів дають змогу зробити припущення щодо необхідності подальшого дослідження структурних компонентів педагогічного процесу та їх ролі у формуванні важливих особистісно-професійних компетентностей особистості майбутніх фахівців і фахівчинь для поліцейської системи.

Список використаних джерел

1. Большой толковый психологический словарь / пер. с англ. Е. Ю. Чеботарева. Москва : Вече : АСТ, 2000. Т. 1. 591 с.
2. Борисюк О. М. Характеристика професійної компетентності офіцерів ОВС. URL: <http://www.irbisnhuv.gov.ua> (дата звернення: 12.10.2021).
3. Гайдук Г. А. Мотиваційно-сміслові чинники професійної толерантності педагога : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01. Східноєвропейський національний ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2019. 213 с.
4. Зарицька В. В. Структура комунікативної толерантності: аналіз наукових підходів. *Молодий вчений*. 2017. № 2. С. 77–81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_2_21 (дата звернення: 20.10.2021).
5. Зязюн І. А. Філософія педагогічного світогляду. *Професійна освіта: педагогіка і психологія*. Вип. 4. С. 209–221.
6. Енциклопедія освіти. Акад. пед. наук України / голов. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
7. Липовець Ю. О. Толерантність як цінність права сучасності. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету. Серія: Право*. 2018. Т. 2. Вип. 48. С. 181–184.
8. Маркова А. К. Основы профессионализма. Москва : Знание, 1996. 456 с.
9. Модування професійної підготовки фахівців в умовах євроінтеграційних процесів : монографія / за ред. С. С. Вітвицької. Житомир, 2019. 304 с.
10. Степанов С. С. Популярная психологическая энциклопедия : энциклопедия. Москва : Изд-во Эксмо, 2005. 672 с.
11. Теорії та технології інноваційного розвитку професійної підготовки майбутнього вчителя в контексті концепції «Нова українська школа» : монографія / за заг. ред. А. А. Сбрусової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 492 с.
12. Тофтун М. Г. Сучасний словник з етики. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 416 с.
13. Психологічний словник / ред. Н. А. Побірченко. К. : Науковий світ, 2007. 274 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5980/3/O_Serhieienkova_IL.pdf (дата звернення: 09.09.2021).
14. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / гол. ред. С. Головка. Київ : Либідь, 1997. 373 с.
15. Філософія: словник-довідник : навчальний посібник / за ред. Ф. Надольного, І. Пилипенка, В. Чернеця. 3-є вид., доп., випр. і перероб. Київ : НАКККІМ, 2011. 480 с.

16. Філософський енциклопедичний словник : енциклопедія. НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди / голов. ред. В. І. Шинкарук. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
17. Философский энциклопедический словарь /ред. сост. Е. Ф. Губский и др. Москва : ИНФРА-М, 2000. 576 с.
18. Фурман А., Шанок О. Толерантність як предмет онтофеноменологічного дискурсу. *Психологія і суспільство*. 2015. № 3. С. 31–55.
19. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків : Прапор, 2007. 640 с.
20. Ягупов В. В., Свистун В. І. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти. *Наукові записки. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота*. 2007. Т. 71. С. 3–8.

References

1. Bol'shoj tolkovyj psihologicheskij slovar' / per. s angl. E. YU. Shebotareva [Large explanatory psychological dictionary]. Moskva : Veche : AST, 2000. T. 1. 591 s. [in Russian].
2. Borysiuk, O. M. Kharakterystyka profesiinoi kompetentnosti ofitseriv OVS [Characteristics of professional competence of police officers]. URL: <http://www.irbisnhuv.gov.ua> (data zvernennia: 12.10.2021) [in Ukrainian].
3. Haiduk, H. A. (2019). Motyvatsiino-smyslovi chynnyky profesiinoi tolerantnosti pedahoha : dys. ... kand. psykhol. nauk : 19.00.01 [Motivational and semantic factors of professional tolerance of a teacher : dis. of the cand. of psychol. sciences]. Skhidnoievropeyskiyi natsionalnyi un-t im. Lesi Ukrainky. Lutsk. 213 s. [in Ukrainian].
4. Zarytska, V. V. (2017). Struktura komunikatyvnoi tolerantnosti: analiz naukovykh pidkhodiv [The structure of communicative tolerance: analysis of scientific approaches]. *Molodyi vchenyi*. № 2. S. 77–81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_2_21 (data zvernennia: 20.10.2021) [in Ukrainian].
5. Ziazun, I. A. Filosofiia pedahohichnoho svitohliadu [Philosophy of pedagogical worldview]. *Profesiina osvita: pedahohika i psykholohiia*. Vyp. 4. S. 209–221 [in Ukrainian].
6. Entsyklopediia osvity [Encyclopaedia of Education] / Akad. ped. nauk Ukrainy; holov. red. V. H. Kremen. Kyiv : Yurinkom Inter, 2008. 1040 s.
7. Lypovets, Yu. O. (2018). Tolerantnist yak tsinnist prava suchasnosti [Tolerance as a value of modern law]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho universytetu. Seriia: Pravo*. T. 2. Vyp. 48. S. 181–184 [in Ukrainian].
8. Markova, A. K. (1996). Osnovy professionalizma [Fundamentals of professionalism]. Moskva : Znanie. 456 s. [in Russian].
9. Modeliuvannia profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv v umovakh yevrointehratsiinykh protsesiv [Modelling of professional training of specialists in the terms of European integration processes] : monohrafiia / za red. S. S. Vitvytskoi. Zhytomyr, 2019. 304 s. [in Ukrainian].
10. Stepanov, S. S. (2005). Populyarnaya psihologicheskaya enciklopediya [Popular psychological encyclopaedia] : enciklopediya. Moskva : Izd-vo Eksmo. 672 s. [in Russian].
11. Teorii ta tekhnolohii innovatsiinoho rozvytku profesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia v konteksti kontseptsii «Nova ukrainska shkola» [Theories and technologies of innovative development of professional training of future teachers in the context of concept "New Ukrainian school"] : monohrafiia / za zah. red. A. A. Sbruievoi. Sumy : Vyd-vo SumDPU imeni A. S. Makarenka, 2021. 492 s. [in Ukrainian].
12. Toftul, M. H. (2014). Suchasnyi slovnyk z etyky [Modern dictionary of ethics]. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. 416 s. [in Ukrainian].
13. Psykholohichni slovnyk [Psychological dictionary] / red. N. A. Pobirchenko. K. : Naukovyi svit, 2007. 274 s. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5980/3/O_Serhieienkova_IL.pdf (data zvernennia: 09.09.2021) [in Ukrainian].
14. Honcharenko, S. U. (1997). Ukrainskyi pedahohichni slovnyk [Ukrainian pedagogical dictionary] / hol. red. S. Holovko. Kyiv : Lybid. 373 s. [in Ukrainian].
15. Filosofiia: slovnyk-dovidnyk [Philosophy: dictionary-reference book] : navchalnyi posibnyk / za red. F. Nadolnoho, I. Pylypenka, V. Chernetsia. 3-ye vyd., dop., vypr. i pererob. Kyiv : NAKKKiM, 2011. 480 s. [in Ukrainian].
16. Filosofskiy entsyklopedychnyi slovnyk : entsyklopediia [Philosophical encyclopaedic dictionary : encyclopaedia]. NAN Ukrainy, In-t filosofii im. H. S. Skovorody / holov. red. V. I. Shynkaruk. Kyiv : Abrys, 2002. 742 s. [in Ukrainian].
17. Filosofskij enciklopedicheskij slovar' [Philosophical encyclopaedic dictionary] / red. sost. E. F. Gubskij i dr. Moskva : INFRA-M, 2000. 576 s. [in Russian].
18. Furman, A., Shanok, O. (2015). Tolerantnist yak predmet ontofenomenolohichnoho dyskursu [Tolerance as a subject of ontophenomenological discourse]. *Psykholohiia i suspilstvo*. № 3. S. 31–55 [in Ukrainian].

19. Shapar, V. B. (2007). *Suchasnyi tлумachnyi psykholohichniy slovnyk [Modern explanatory psychological dictionary]*. Harkiv : Prapor. 640 s. [in Ukrainian].

20. Iahupov, V. V., Svystun, V. I. (2007). *Kompetentnisnyi pidkhid do pidhotovky fakhivtsiv u systemi vyshchoi osvity [Competent approach to the training of specialists in the system of higher education]*. *Naukovi zapysky. Pedahohichni, psykholohichni nauky ta sotsialna robota*. T. 71. S. 3–8 [in Ukrainian].

Mykhina Galyna,

PhD in Pedagogy, Associate Professor

(Donetsk State University of Internal Affairs, Mariupol)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8866-794X>

TOLERANCE AS A COMPONENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE POLICEMEN AND POLICEWOMEN

The article considers the problem of formation of tolerance as a component of competence of future policemen and policewomen, defines the concepts and structural components of tolerance. It is substantiated that tolerance is one of the most important qualities and general cultural competencies of a person, which is most effectively formed on the basis of a certain model of learning. The study emphasizes that the structural model is a part of the learning process and includes such components as: target, incentive-motivational, content, procedural, control-regulatory, evaluation-effective ones. In the scientific work an attempt is made to give a brief description of some components of the educational process in the context of the research topic, namely: target, stimulating-motivational, meaningful components. The target component of the learning model, which aims to form tolerance, should be in order to create favourable conditions for identifying, initiating and using individual (subjective) personal experience of tolerance and a certain educational environment based on the principles of tolerance pedagogy and, above all, willingness to accept others as they are, as well as interact with them on the basis of consent and understanding. The next structural component of the above mentioned model is the incentive-motivational component, which includes motivation for a deeper study of the proposed issue of all participants in the pedagogical process; determining the level of knowledge of applicants on the problem of tolerance, etc. Changing the target orientation of learning changes the emphasis in the semantic component of learning, as in the process of learning the main system-forming element is the content of learning (learning material that embodies the goals of learning). Tolerance, which is presented in the form of a structural model and a brief description of the individual components, allows to make assumptions about the further study of the structural components of the pedagogical process and their role in the formation of personality tolerance.

Key words: policeman; policewoman; tolerance; professional competence; professionalism; structure of tolerance; training; pedagogical process.

Надіслано до редколегії 26.10.2021

Рекомендовано до публікації 03.11.2021